

Introduktion til Ordklasser

Ordklasser er et stort og omfangsrigt afsnit i materialet. Eleverne skal her arbejde med karakteristika, detaljer, bøjningsformer, fejltyper og anvendelse i forbindelse med de enkelte ordklasser.

Hensigten er først og fremmest, at eleverne ved at arbejde med karakteristika og detaljer i de enkelte ordklasser opnår færdigheder i at anvende dem korrekt og i at nuancere og variere sproget i de tekster, de selv skriver.

MÅL

Målene for kapitlet er:

- Du skal lære, hvilke ordklasser der findes.
- Du skal lære, hvad der karakteriserer de forskellige ordklasser.
- Du skal lære, hvordan man bruger de forskellige ordklasser.
- Du skal lære, hvordan du med de forskellige ordklasser kan nuancere dit sprog.

Disse mål er formuleret, så de konkret beskriver kapitlets fokus. De er i overensstemmelse med Fælles Mål for 7.-9. klasse - primært under kompetenceområdet *Fremstilling*.

Fælles Mål har ikke eksplicit færdigheds- og vidensmål for det grammatiske område, men lader disse mål indgå i større helheder.

Tekster til Ordklasser

Sætningerne i kapitlets eksempler og opgaver er hentet fra autentiske tekster, og der anvendes forskellige tekster i arbejdet med de enkelte ordklasser:

Nogle, der kan lide konkurrence (Røskva Würtz)

Teksten *Nogle, der kan lide konkurrence*, er en blanding mellem en nyhedsartikel og en baggrundsartikel om sport fra Weekendavisen, Faktisk, 19.08.2016.

De fleste eksempler til ordklassen *navneord* er hentet fra denne tekst.

Det vi har mistet (Sarah Engel)

Teksten *Det vi har mistet*, er en novelle om at rejse. Den er fra antologien *Lige nu*, og udgivet i 2017.

En del eksempler til ordklassen *udsagnsord* er hentet fra denne tekst.

Greenland updated (Fjällräven)

Greenland updated er en reklametekst bragt i Ud & Se, marts 2018.

Teksten bliver brugt til ordklassen *udsagnsord* – afsnittet om lykkes/lykkedes.

Politiet ledte efter børn på sø

En avisnotits fra Århus Stiftstidende 28.02.2018.

Teksten bliver brugt til ordklassen *udsagnsord* – i forbindelse med udsagnsled og forholdsordsled.

Oscarvinderen Walter om Helium (Hanne Munk Pedersen)

Oscarvinderen Walter om Helium er en artikel om uddelingen af Oscar-statuetter i 2014.

Teksten bliver brugt til ordklassen *tillægsord*.

En historie om seks søstre (Louis Jensen)

En historie om seks søstre er en fiktiv erindringsbog (biografi) om Louis Jensens egen familie. Teksten bliver brugt til ordklassen *stedord*.

Dreng taget med bukserne ... på

En avisnotits fra Århus Stiftstidende 01.03.2018. Teksten bliver brugt til ordklassen *forholdsord*.

Kulturstyrelsen: Hvem plyndrer gravhøjene? (Emilie Holt Vissing)

Nyhedsartikel fra Jyllands-Posten 13.04.2018. Teksten bliver brugt til ordklassen *forholdsord*.

Action 2017 (foto + tekst af Casper Dalhoff)

Et billede af kvindelige rugbyspillere med tilhørende forklarende tekst. Teksten bliver brugt til ordklassen *biord*.

Død mands gods og guld (Laura Kjestrup Nielsen)

Teksten er fra Faktisk 2.2.18. En anmeldelse af en udstilling i oplevelsescentret Kongernes Jelling. Teksten bliver brugt til ordklassen *kendeord*.

Verdens ældste flaskepost (Anne Filbert)

En nyhedsartikel fra Jyllands-Posten 6.3.18. Teksten bliver brugt til ordklassen *bindeord*.

Eventyrtræk (ukendt forfatter)

Tekst om gentagelser og modsætninger i eventyr. Teksten bliver brugt til ordklassen *talord* under mængdetal.

En firkantet historie (Louis Jensen)

Fra HUNDREDE HELT & ALDELES FIRKANTEDE HISTORIER, Louis Jensen
Teksten bliver brugt til ordklassen *talord* under ordenstal.

Gummi Tarzan (Ole Lund Kierkegaard)

Teksten bliver brugt til ordklasserne *lydord* og *udråbsord*.

Vi anbefaler, at I læser teksterne i deres helhed, inden eleverne arbejder med kapitlets enkelte afsnit. Det vil give forståelse for helheden, og for ordklassernes betydning for detaljer og variation i en tekst.

I kapitlet er der en kort introduktion til teksterne. Du kan også vælge at anvende dem i andre danskfaglige sammenhænge, og nogle af dem kan indgå i klassens opgivelser til den mundtlige prøve.

Syntaks

I alle kapitlets afsnit - i forbindelse med den enkelte ordklasse - er der et afsnit med overskriften xx-ordklasse i brug (syntaks)

minlæring

Her vises og undersøges ordklassens funktion i en autentisk sammenhæng. Disse afsnit kan med fordel anvendes til opsamling eller repetition.

Progression

Det vil ikke være hensigtsmæssigt at træne alle ordklasser i rap. Formodentlig vil de fleste elever hurtigt glemme vigtige detaljer.

Vi anbefaler, at der arbejdes med de enkelte ordklasser, efterhånden som det giver mening i sammenhæng med det øvrige danskarbejde.

For nogle elever vil det være rigeligt med de "store ordklasser" – navneord, udsagnsord, tillægsord og stedord – mens det for andre vil give ekstra inspiration til deres varierede skrivning at arbejde med alle ordklasser. Denne differentiering må foretages i den konkrete undervisningssituation.

Begreber og fagudtryk

Vi har i hele materialet valgt at anvende både danske og latinske betegnelser – det er muligt for underviseren at skifte visningen, så eleverne ser læremidlet med danske hhv. latinske grammatikbetegnelser. Desuden anvender vi de nyeste betegnelser for grammatiske udtryk og begreber, således som de er anbefalet af Dansk Sprognævn.